

УДК: 331.45

Брезіцька М.С., аспірантка спеціальності 263 Цивільна безпека,

Сосулев Є.І., аспірант спеціальності 263 Цивільна безпека

Наукові керівники: Яворська О.О., д.т.н., проф. кафедри охорони праці та цивільної безпеки, Чеберячко С.І., д.т.н., проф. кафедри охорони праці та цивільної безпеки

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНИХ РИЗИКІВ ПРАЦІВНИКІВ ЯКІ ВИКОНУЮТЬ РОБОТУ ОДНООСІБНО

Існує загальне правило дистанційної роботи, яке відображене у статті 14 Закону України «Про охорону праці», що говорить про можливість виконання роботи за трудовим договором за умови самостійної відповідальності щодо забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці на обраному робочому місці. Важливо, що у Кодексі законів про працю щодо дистанційної або віддаленої роботи, саме у статті 60-2 прописано про дозвіл виконувати свої обов'язки працівником поза робочими приміщеннями за умови використання технологій для комунікації, що дозволяє чітко отримувати завдання та звітувати про їх виконання. Але про охорону праці на жаль, майже не згадується. Отже, фактично обов'язки роботодавця із забезпечення охорони праці працівниками, які працюють одноосібно (усамітнено) чи дистанційно, обмежуються проведенням інструктажів та передачею обладнання в належному стані. На жаль при цьому, в жодному документі не визначено можливі загрози, які супроводжують одноосібне виконання виробничого завдання. Для прикладу, наведемо фрагмент карти ризиків охоронця табл. 1, який одноосібно виконує роботу в нічну зміну на території певного підприємства. Карта ризиків побудована на основі рекомендацій за методологією, що була розроблена В.А. Цопою [1].

Доволі серйозну увагу проблемі усамітненої роботи приділяють і за кордоном. Наприклад, у Великобританії існує стандарт Health & Safety Authority (HSA), а в США Washington State Department of Labor & Industries. Working alone safely: Controlling the risks of solitary work, де говориться про ризики при виконанні робіт усамітненими працівниками. Зокрема, зазначаються небезпечні чинники, які потребують особливої уваги і контролю: такі симптоми, як серцевий напад, астма, удар електричним струмом, отруєння хімічними речовинами, падіння з висоти та інші, потребують розробки відповідної додаткової програми захисту. Рекомендується щоб подібні програми включали насамперед:

- обов'язкове опитування (анкетування), щодо з'ясування рівня підготовки працівника, його усвідомлення небезпек, вміння діяти на випадок екстремальних ситуацій та ступінь контролю за виконанням таких робіт (табл. 2);

- проведення оцінки ризиків саме з урахуванням одноосібного виконання роботи (з урахуванням можливості надання долікарської допомоги, екстреної допомоги, виявлення загроз та інше); важливо виявити ті процеси, події, механізми, з якими одна людина самостійно не зможе впоратись, що потребує відповідного забезпечення запобіжними і захисними заходами, реагуванням зі сторони екстреної допоміжної служби;

- проведення аналізу причин наявних небезпечних подій, які відбувались при виконанні одноосібних робіт за галузями, щоб передбачити і своєчасно усунути подібні причини на конкретному робочому місці;

- забезпечення системи моніторингу за виконанням робіт працівниками, що виконують роботу одноосібно, всіма доступними технологічними засобами, які дозволяють в режимі онлайн отримувати інформацію про поточний стан справ (погодні

умови, фізичний стан працівника, використання небезпечних речовин та інше);
 - проведення додаткового навчання з працівниками, щодо дій у надзвичайних обставинах, небезпечних ситуаціях, самостійного надання допомоги у разі травмування тощо.

Таблиця 1

Фрагмент карти ризику охоронця, який працює одноосібно на певній виробничій ділянці в нічну зміну

Ідентифікація охоронця			Ідентифікація НЧ, небезпечних дій та без дій	Первинний аналіз – визначення рівня ПР по кожному НЧ		
Небезпека	Небезпечна подія	Негативні наслідки	Вплив на ймовірність настання небезпечної події та/або на тяжкість наслідків небезпечної події від НЧ	Ймовірність настання небезпечної події від небезпечного чинника – <i>i</i>	Ступень тяжкості від настання небезпечної події від НЧ - <i>i</i>	Рівень ПР від НЧ - <i>i</i>
Зловмисник	Нанесення тілесних ушкоджень, які небезпечні для життя	Травми середньої тяжкості, важкі травми, інвалідність, смерть	Людський чинник. Відсутність відповідної фізичної підготовки та навичок щодо дій в екстремальних ситуаціях.	3	5	15
			Психосоціальний чинник. Переживання психологічного стресу через відсутність підтримки у разі виникнення екстремальної ситуації.	5	5	25
			Організаційний чинник. Відсутність швидкої допомоги колег, при потраплянні в екстремальну ситуацію.	3	5	15
			Організаційний чинник. Відсутність надання першої долікарської допомоги при отриманні фізичних пошкоджень.	5	5	25
			Технічний чинник. Відсутність технічних засобів швидкого сповіщення щодо екстремальної ситуації.	2	5	10
			Технічний чинник. Відсутність захисних засобів щодо попередження виникнення екстремальних ситуацій.	2	5	10
			Ергономічний чинник. Робота вночі без можливості відпочинку.	5	5	25
			Кліматичний чинник. Вплив погодних умов.	4	5	20
			Сумарний ризик			

Таблиця 2

Приклад опитувальника для виконання одноосібних робіт працівниками

	Так	Ні	Н/Д
Чи усвідомлюєте ви потенційні небезпеки на самотній роботі?			
Чи знаєте ви про розроблені процедури з охорони праці, пов'язані із самотньою роботою?			
Чи пройшли ви підготовку з охорони праці для самотніх працівників?			
Чи вважаєте ви, що були належним чином навчені ризикам, пов'язаним з самотньою роботою?			
Чи маєте ви доступ до захисного обладнання (наприклад, особистого працівника-одинака; монітори/тривожні пристрої, тривожні сигналізації тощо)?			
Чи знаєте ви, як використовувати та обслуговувати обладнання?			
Чи знаєте ви, як повідомити про інцидент у разі відсутності співробітників навколо?			
Чи відомо вам про будь-які можливі інциденти, які пов'язані із самотньою роботою?			

Чи завжди ви заздалегідь надаєте своєму керівнику щоденний план безпечної роботи?			
Чи підтримуєте ви регулярний зв'язок зі своїм керівником або основною контактною особою при виконанні самотньої роботи?			
Чи проводите ви оцінку небезпеки завдання перед виконанням самотійної роботи?			
Чи розумієте ви за яких обставин можете бути самотня робота зупинена?			
Чи вважаєте ви, що керівництво підтримає ваше рішення щодо зупинки небезпечної роботи?			
Щодо самотньої роботи, чи є у вас чітке розуміння власної роботи та обов'язки, а також обов'язки вашого керівника?			

Зазначимо, що є виробничі завдання, виконання яких заборонено виконувати усамотненим:

- Будь-яке робоче завдання, щодо виконання якого, працівник не пройшов належної підготовки відповідно вимог чинного законодавства з охорони праці;
- роботи в обмеженому просторі, які вимагають відповідних дозволів;
- роботи на висоті понад 1,3 м без належного запобігання падінню;
- роботи з легкозаймистими рідинами/речовинами;
- роботи біля відкритих електричних провідників під напругою понад 50 В;
- роботи в атмосфері небезпечній для життя або здоров'я, що вимагає використання засобів індивідуального захисту, дихальних автономних апаратів;
- роботи з обладнанням, яке знаходиться під тиском;
- роботи з небезпечними хімічними речовинами;
- роботи пов'язані з соціальною допомогою, коли виникають ситуації з непередбачуваною поведінкою клієнтів.

Але цей перелік робіт є не повним, та в кожному конкретному випадку, роботодавець завжди повинен приймати рішення на основі процедури керування ризиками і оцінювання можливих втрат над реальним прибутком, зважаючи, що життя і здоров'я людини є найвищою цінністю.

Список використаних джерел:

1. Цопа, В. Форми карт керування ризиками небезпек у СУОЗіБП з урахуванням небезпечних чинників / В. Цопа // Охорона праці. – 2022. – № 9. – С. 13–24.
2. Tsopa, V.A., Cheberichko, S.I., Yavorska, O.O., Deryugin, O.V. & Aleksieiev, A.A. (2022). Improvement of the safe work system. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, 6, 104-111. <https://doi.org/10.33271/nvngu/2022-6/104>.
3. Tsopa, V.A., Yavorska, O.O., Cheberichko, S.I., Deryugin, O.V., Borovytskyi, O.M. (2023). Improvement of the management process dynamic professional risks. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, 4, 110-117. <https://doi.org/10.33271/nvngu/2023-4/110>.